

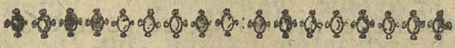

MONITOR

Na R. P. 1769.

Nro LXXVII.

Dnia 1. Listopada.

*Ciąg dalszy Materyi wyżej
rozpoczętej.*

Luboby ile możności (iako się rzekło w Monitorze Nro. LXXXII. y LXXXIII.) sama Matka własnymi pierściami dziecię powinna karmić, ponieważ porządek przyrodzenia, wszystko w niej ku tey potrzebie przysposo-

Pppp   bił,

bił, tak wielkim oboje opatrując dobrem, atoli jednak jeżeli słabość zdrowia, lub inny jaki przypadek o niebezpieczeństwo przyprawiający dziecię niezdro- wy pokarm biorące, tego iey na siebie nie dozwala brać obo- wiązku; na ten czas zdolną bia- łogłową przybrać należy, po- dobного nie co Matce tempera- mentu, ktoraby nie młodszą nad dwadzieścia, nie starszą nad trzy- dzieści y pięć lat była, ani da- wniejszy nad 4. lub 5. miesięcy pokarm po wyleżonym szczęśli- wie połogu miała.

Mamka tak wybrana, z czer- stwością zdrowia uczciwe po- winna łączyć obyczaje. Biało- głowy rude przykry za zwy- czaj y kwaśny poniekąd pokarm mają: ta więc, którą obieramy,
ma,

ma mieć włosy y brwi czarniawe,
 lub też przyciemne, weyrzenie
 miłe, y zwięzłość ciała kształ-
 tną: uważać także trzeba, ie-
 żli ma oddech przyiemny y nie
 przykrą transpiracyą, dziaśła ru-
 miane y piękne zęby, ponieważ
 to jest znakiem *limfy* mającey
 dobrą własność.

Obfite źródło mleka mieć po-
 winna, pomierney wielkości
 pierśi, od mostku odłączone y
 nieco zwiesiste, grube y wyda-
 tne żyły, brodawkę u pierśi
 śniadą y należytey proporcyi.

Mleko iey białe byź powinno
 bez zapachu, y nie wiele smaku
 w sobie mające, ani bardzo wo-
 dniiste, ani też bardzo gęste, po-
 miernie się zsiadające, y ktoreby
 się nie łatwo przy ogniu zwarzyło.

Mocney y słaszney mamki
 trzeba mocnemu dziecięciu, nie
 tak

tak mocney delikatnemu; aby
 łacniey pierś ciągnąć mogło, y
 pokarm brać ani nad to gęsty ani
 nad to soczysty, ktoryby inaczey
 sobie obrzydziło, y należycie
 strawić go nie mogło.

Co się więc nieraz dzieciom
 przytrafia, ktore karmią inne
 Niewiaſty á nie Matki, przeto
 też ieſt widzieć częſto, iako te
 drobne ſtworzenia zrzędzą, krzy-
 czą, kwilą się, á czasem nawet
 y biją te matki przyſpobione,
 jak tyle tego przykłaadow. Ci
 ktorzy według ułożenia ſwego
 dyſzkuruią, ſądzą to bydź skut-
 kiem złego przyrodzenia, ale to
 zdanie oczywiſcie ieſt fałszywe:
 pewnieyſza rzecz ieſt daleko,
 przypisać tę zrzędę ich nie ukon-
 tentowaniu z ciągnięcia złego
 pokarmu. Gdy obaczę dziecie
 rzuca-

rzucające się na łonie matki, bi-
 iące ją po pierśiach, dopiero rze-
 knę: przybrać mu inszą mamkę.
 Tym czasem zdami się że upe-
 wnić mogę: iż toż samo dziecko
 tak zrzęadne y niespokoyne na
 ręku mamki, byłoby nie rownie
 ciche y bardziey spokojne na ło-
 nie matki, orazby oświadczało
 znakami radości ukontentowa-
 nie swoje z zasilenia się dobrym,
 w którym tylekroć smakowało,
 pokarmem. Co ieżli się przy-
 padkiem zdarzy, że dzieci nie-
 bezpieczeństwa y przeszkody,
 ktore z obcego y niestrawnego
 pokarmu pochodzą, podczas prze-
 zwyciężą; w dalszym za to wie-
 ku wiele złego y rożnych ciała
 dolegliwości dłużej przycier-
 pią: y toć to jest, co świat sła-
 bym zagęszcza ludem, y kray
 zaludnia mdłym poddaństwem.

Mam-

Mamka powinna byđż żywa, przyjemna, wesoła, mało co zważająca, aby się o lada co nie frasowała; trzeba aby się kochała w ochędostwie, nie była po-pędliwą, ani też leniwą nad to y ociężałą: potrzebę natury raz na dzień przynajmniey odbywać powinna.

Powinna też zażywać stawy zwyczajney y prostej, któraby łatwo strawić mogła, rosół, pieczone lub warzone potrawy, daleko dla niey są zdrowszym posiłkiem, iak potrawki solą przejęte lub korzeniami zaprawne: iarzyiny rozmaite, leguminy, kluski, są dla niey nie mniey dobre, ieżli ma strawny y zwyczajny do tego żołądek. Co się tycze sałaty y kwaśney kapuśty, wedle dyspozycyi iej pokarmu, można

można iey pozwolić lub zabro-
nić onych zażywania. Jeżeli pi-
iała wino, nie trzeba iey go ca-
le zabraniać, atoli pomiernie za-
wsze ma go używać, roztwarza-
jąc wodą po większey części, tę-
gie zaś trunki cale iey bydź mają
zabronione.

Pomierną ma się zaprzatać ro-
botą, strzegąc się zarowno iak
wielkiey pracy, tak zbytniego
lenistwa. Pod czas byloby le-
piey, aby zażyła cokolwiek
przywileiu małżeństwa, niżby się
trapić miała męża niewidzeniem;
lecz taka miłosna niewiaſta nie
może bydź dobrą mamką, trze-
ba koniecznie do tego bez nay-
mnieyszey pożądlivości biało-
głowy?

Ale to niedosyć, znaleźć zra-
zu w mamce te wszystkie wła-
sności,

śności, któreśmy dopiero wyliczyli, potrzeba jeszcze, żeby w niej przez wszystkie ten czas bezprzeſtannie trwały, przez który pierſi dawać dziecieniu będzie.

Trzeba ją więc odwiedzać często z ſwiadomym jakim człowiekiem, który z pilnością uważać będzie iey pokarm, puls, język y cerę. Podobnym ſpůsobem y z dziecieniem poſtąpi, po całym opatrzy go ciele, wyproźnienie iego obaczy, y zupełnie ſię dowie o tym wszystkim, cokolwiek do zachowania dyety oboygą należy, à oſobliwie ieżeli ſię dzieciecey naturze pokarm mamki nie ſprzeciwia, gdyż to ieſt gruntem, y na co naywięcey przez wszystkie czas, poki dziecie u pierſi, baczoſci y ſtarania dokładać należy.

Reſzta w naſtępującym Monitorze

